

ቀልሙውርቁ

አቶ! ከይተካም ይነኩ ማስለካም

ከናል ካልተ
አጥረል 30: 2020
ቍድጋፍ: ከናዳ

በኢትዮጵያውያን ሂደት መንገኛ ማቅረብ: አብ
ገዳደሩት ባየ ፍድ እሳያስ እናዎርቁ ነለበለ
እርትራዊ በግል ሲልማን: ገዢበር መምሃር
ቀልሙውርቁ ከግኝማሚያዎች ነተዋህበ ዕላዊ
ግብረመስቀል::

ተጋሪ መርጥቶ

354.

Mangasha and Sebhat (*Arigawi*) were imprisoned (by Menilek) in Addis Ababa, from where Mangasha was later transferred to Ankobar in which to prison he died in November 1906.

In Tegre itself the new generation of local hereditary princes went on with their internal rivalries, Dadjazmach Seyum Mangasha, the son o f Ras Mangasha, Dadjazmach Gugsa Aryaya-Sellasse, the son of Ras Ar'aya Sellasse Yohannes the late crown prince, Dadjazmach Abreha Hagos, the son of the late Ras Hagos, Dadjazmach Abreha Ar'aya, the son of Ras Ar'aya Dimsu and the brother of the late Dabbab, Shum-Agame Desta Sebhat, the son o f Ras Sebhat Arigawi, and Dadjazmach Gabrasellasse leading the ex-followers of the late Ras Alula.

ጥርጉስ አጋሪ እርዳታ፡ ደንብ አበባ አገልግሎት የሚከተሉ ስምምነት በኋላ ተረጋግጧል፡፡ "የፍቅር አገልግሎት" ከበላ

ከለው እናም አብ ወጪን የደረሰ መጠጥያ: በሸስት አዲነ ቦታዎች ሲሆን ሲሆን አገልግሎት ሲሆን አገልግሎት እናም ቦታዎች አገልግሎት እናም ተፈጻሚ ነው::

አረጋ ወለድ አ.ሳይንስ አ&መርቁ በኢንድያ

ናይ አ.ሳይንስ አ&መርቁ አባላት: ደጀዝማሪ አበርሃም (አበርሃም ከበላላ) ወደ ንፍስሮ ሲሆን አገልግሎት: ወደ ደጀዝማሪ ምራመ: ወደ ደጀዝማሪ ወልደካድን ዓይ ተምህን አይ::

ደጀዝማሪ አበርሃም አገልግሎት (አበርሃም ከበላላ): ከብ ተምህኑን በቅድመ በቅድመ በቅድመ አገልግሎት ማንኛም አጠቃላይ ወለድ::

ዶይ - ደጀዝማሪ ስለጥንት አበርሃም (ናይ ወለድ
ከፍለ ማንኛም ሲሆን)

ደይ - ቅጽዝማሪ አ&መርቁ አበርሃም (አበርሃም
ንአ.ሳይንስ አ&መርቁ)

ደይ - ከተቻን መከናን አበርሃም (መከናን ንበር
ንተሳዋ አይለ ባጠረ አ.ትራክቶ)

ዶይ - አገልግሎት አበርሃም (በርሃስ: ፍይ ባንክ
ስራተኞች: አዲስ አበባ)

ደጀዝማሪ አበርሃም አገልግሎት (አበርሃም ከበላላ): ዘል
አውጻና ለእልፏት አጠቃላይ: ዘል ሲሆን መንኛም: መንኛም
ውደ እና የውሃንስ (ከአሳይ ምራመ ወልደካድን)
ተመርጋዋ: ንዘም አብ ለፊል ቦታዎች አገልግሎት
ልቻቻ (ስለጥንት: አ&መርቁ: መከናን: አገልግሎት) አብ
ቴምህን ወለድም::

ይደንበማች አብርሃም አካል (አብርሃም ከብላለ): ወለዳኬ
ራስ አካል፡ እብ ዓዲ መጠጥያ በረሰ አሉላ ምስተዋዕትል፡
ንተምበን ለቁጥር፡ ዘከላምኬ አጋልያኬ ዓይነት አረጋግጣይ
ከብላለ፡

ከብተ ግብ'ተ ገዳዕር፡ አብርሃም ከብላለ ገዢርስ ነውኩ-
ከና ምስተዋዕት፡ እብ ተምበን ዘይከነስ እብ አባ ስውል፡
አሉመራ ካና፡ አብርሃም ምስ አጠናሽ እብ ፍቃድ ማቆድ፡
ከብ አባ ስውል ዓብ ተምበን፡ ይርስ መልስ
እናተመለሰስ ንቶም አርብዕት ለቅጥ እብ ተምበን
ውለዳም፡

ዓዲ መጠጥያ

አብኬ ገደደኩበማች አብርሃም (አብርሃም ከብላለ): ሻስ
አካል ምርመራ ወልደከናን ምስ ሻስ አሉላ እንዳ
ዕቅበን እብ ዓዲ መጠጥያ፡ ከባይ ስራ፡ ወጪኩ
ገመጥም፡ እብተ ወጪኩ ሻስ አካል በቶም ምዕት ሻስ
አሉላ ተሳፋሩ፡

ሻስ አካል፡ በስራዋጥ ሻስ አሉላ ተማሪኩም፡ እብ
ቅድመኩ ሻስ አሉላ ቅረቡ፡ ሻስ አሉላ፡ ገሻስ አካል
ከቁጥተለ ስለዘከላም፡ ሻስ አካል ይምርም አብኬ እግናዋ፡

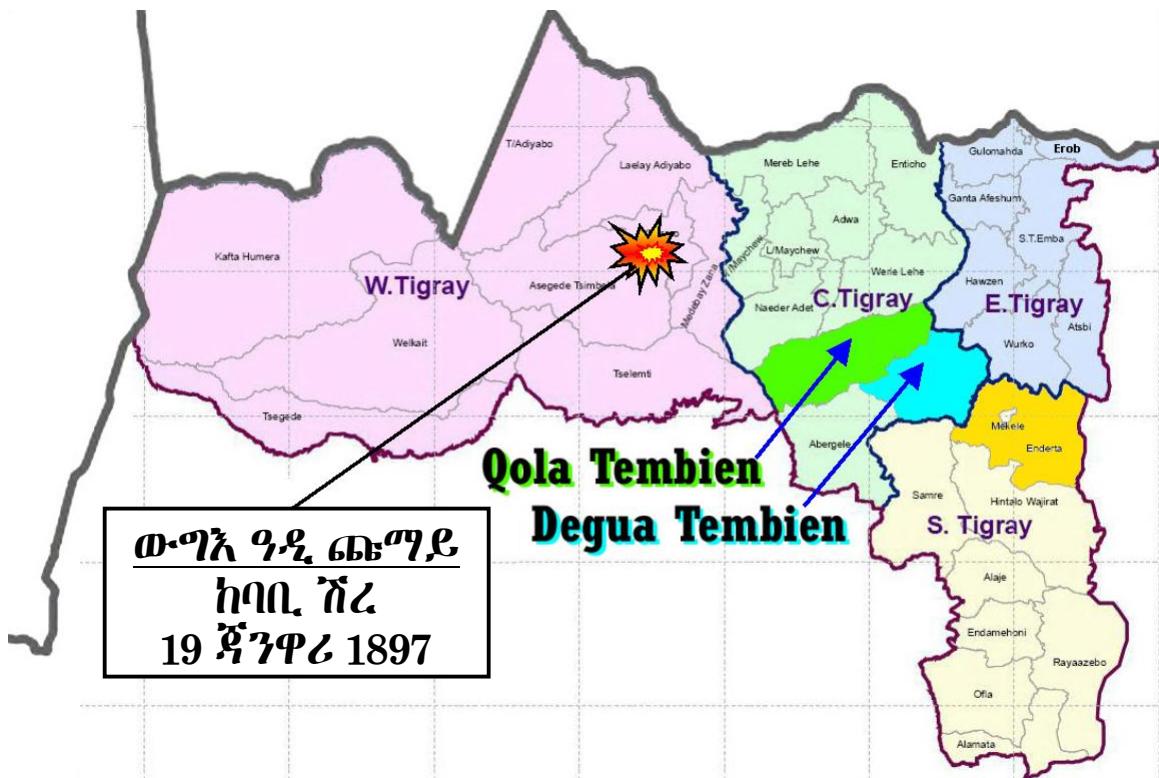
ሻስ አሉላ፡ ወጪኩ እብ ወጪኩ ዓዲ መጠጥያ፡ ወስኩ
ዓውታ ይጋናኝ፡ እብ እግናዋም ከበድ መውጫኩ፡
ስለዘከላም፡ ይሙቃ ዓውታን ይምርን በአንዳብ
ተፈራፈቂ ቦመዳም ነፍስ ከይኖም ቅረቡ፡

ጥርጉስ አጋሪ እርዳታ፡ ወጣት ዓዲ መሬምድ ከበ ደባተኛው በኩምሳብ ተንተናዋ እለዥ፡፡

348.

January 1897. The end o f A lu la
Alula assembled a force of 700 men to march on Ras Hagos. . . . For Alula the fighting of Ras Hagos was also a matter of personal revenge. As a devotee of Yohannes and of Mangasha, Ras Hagos, the moderate and loyal follower, had been a rival to Alula. On 19 January 1897 at Addi Chumey in Shire the small army of Ras Alula clashed with a similar force of Ras Hagos. Alula was among the first participants to be wounded – in his leg. Yet Alula's troops proved to be stronger and the day resulted in their victory. Hagos himself was captured and brought before the wounded Alula who immediately ordered his nephew Dadjasmach Tadla Fanta to shoot him. Hagos was instantly killed and the wounded Alula was carried to Aksum.

Colonia Italiana Di Eritrea

Map No. 6: Presented by Investigator Haile Menegesha Okbe displaying the location of the battleground of Adi Chumai, near Shire were the two giant Tigrayan Rases, Ras Alula Engda Uqbin and Ras Hagos Mirach Woldekidan of Tembien clashed in the fateful Battle of Adi Chumai. Adi Chumai sealed the fate of the two Rases and quashed the aristocratic powers of Tigray for ever.

ድንዳ ተምህን፡ መንበረ ከፈን ዓይ እንዳ ደቻዝማች ፈርማው ወደ ደቻዝማች ወልደካኝን በሰመያዊ ስብረ ነለሱ ይርከብ፡ ቅስ ተምህን ካረበት ደንዳ በታ እበላ፡

እንደርታ፡ መንበረ ከፈን ዓይ እንዳ ስሙ ኦናውያን ደቻዝማች ይበባ፡ ወደ ደቻዝማች እርሻያ፡ ወደ ደቻዝማች ደምና፡ በአራንኛነ ስብረ ነለሱ ይርከብ፡

ደማዊ ቅለበታትን

እምነታዊ ወድናሬትን

እሉ-ለን አነስተ፡ ከብ በረከቱ ክልተ ተቍናቁንቱ
ኋፍሳት ካይኖም ተፈጥሩ፡ እኩ የውሃንስ ዓብ ከተ
ከበቱ በተሰዋል ዓመት ምህረት 1871 ይጤሩ፡
እሉ-ለ ከም እሙ-ን አገልግሎ መጠን ከብ የሚኖረ እኩ
ኋንሱ፡ በአንድሩ አነስ ከእኔ ከም ቅመና ገኩ-ሽ አዋ
መጠን ከብ የጋማይ እኩ ይንሱ ካይኖም የገልግሎት
ይንቀሳቸውን ነበሩ፡ ከበቱ እዋን ይጤርም፡
ከልተኩም የሚኖረን የጋማይን አገልግሎት ይንሱ
ተቍናቁንቱ ከተ፡

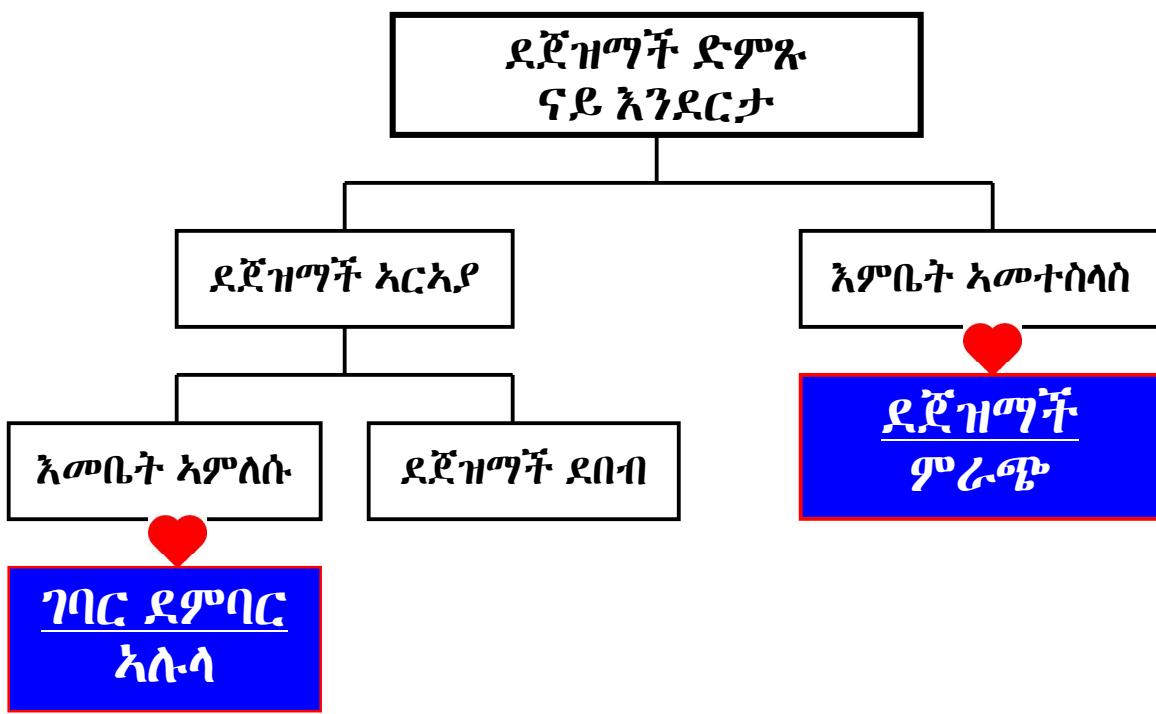
የውሃንስ፡ ከብ አነስ ገለዕሉ ከብ እሉ-ለ በይኖ እምነት
ዘቅም ተቍናቁንስ ነበሩ፡ እባቶም ከብ ወ-ሽጭ መረጃ
ምላሽ በማበሩ በነበሩ ወፍርታት ወይ ተንጋታት፡
የውሃንስ ገሰራዊቱ ከሰራርዕ ክል፡ ክ-ለ-ሽዕ እሉ-ለ
ቀዳማይ ከማንደር፡ ገኩ-ሽ አዋ አነስ ድማኑ ምከተል
ከማንደር ጋና የሰልይምን የዋናይምን ነበሩ፡ ከብዚ
በኋፍል፡ እኩ ፍይ ክልተኩም ተቍናቁንት፡ ከብ ግኝ
ኋብ ግኝ እንዲተባሬትዎ ይጋግዝ ነበሩ፡ መውፊቻት፡
አብ ዓዲ መጋግዘ በጣሪ ተገልጻ፡

እመተሰለስ

እምበት እመተሰለስ፡ ወለዶ ቅም ገለስ አነስ ምርመራ
ውልድኩ-ሽን ከምኩ-ው-ን ገኩ የውሃንስ እያን፡ ዓይን

እንደርቻቸ አያዝ ትውልድን ከእኔ ካብ እንዳ ስመ
ዘናዎች ደረጃዎች ደምጽ አያዝ እምበት አመተሰለስ፡
ጊል ደረጃዎች ደምጽ ከኩና ከለዋ ፊበቶም
ንደረጃዎች አርአያዎን አያዝ፡ እብ ትግራይ
ደምጽ፡ አርአያ ወይ ደቦብ እንተሻዋሽነስ እንደርቻቸ
ርስቶምን ጉልቶምን ቤተዶምን አያዝ፡ ገባር ደምባር
አለ-አለዎን ነዚአታት ካብ ምስተውዓለ እይፈመችን፡

ደማዊ ቅለበታት ሲሰ እለ-እን ሲሰ ፊትስን፡

ደረጃዎች ፊርማው ወደ ደረጃዎች ወልደኩናን ናይ
ደንቀቅ ተምበን ታእምበት አመተሰለስ ጊል ደረጃዎች

ድንምና ፍይ እንደርታ ተመርጋያም፡ ነቶም አመሰግተ
ለቻት (ድንቅነሽ፡ ጉባኤ፡ ማሩ፡ ከአሳይ፡ አነስ) ወለደ፡፡

ረስ አነስ፡ በተምበን እንተመዳሱ ካብ ከበርቱ
እያም፡ በእንደርታ እንተመዳሱውን ካብ ስልፍ
ዘበለ ከበርቱ፡ ዘገም!

ረስ አሌላ፡ ወደ አየተ እንግዲ፡ እንግዲ ወደ አይተ
ዕቅበን እያም፡ አሌላ፡ በእብ እንተመዳሱ፡ በቁ ወደ
በተኩ ደሩኝ ደንከል ፍረሰቻለ ነበራ፡ በእዲ ሽነኩ
እንተመዳሱውን ከምኑ ካብ ደሩኝ ደንከል፡ አሌላ
በዚ ይኩን በደ፡ ካብ ብኩነ ከበርቱአዋ ሲደረ
አይመለደን፡ ሲለዕም ተሮፈሰር ፍጋይ አርፈታ፡
አብ ደብተሮም፡ ጥፊተላ እማን በእማን ወደ ገበ
ደምባር "a Gabar" ዘበለም፡ በአቀመጥኩ!

ገበ ደምባር አሌላ፡ መስከን ከይተ ይውለድማበ፡
በአቀመጥኩ አይነበረን፡ አሌላ፡ ነታ ሲለስተ
አይማታት በዕቅበት፡ ዕጋል ከምኑ ገበ ደምባር
ሁኔታ በዓልቱ ቅል ከይተ ወይዘዴ በተወጣ ፍተሻ፡
ንገመበት አምለስ ዓልቶም ሲመ በናዊ ከበርቱ
ደኝነማቻ አርካይ ወደ ደኝነማቻ ደምና ፍይ
እንደርታ ተመርጋይ፡ ጥበትሬ ሲልጥን ካብ
ከለማቻተሬት ልስቀ ፍብ እመት ቅረቡ፡

ምኩባለ ደኝነማቻ ከበርቱ

ረስ አነስ ምርመራ ፍይ ተምበን፡ እብ ወጪኝ ዓይ
መማይ፡ በራስ አሌላ እንግዲ ዕቅበን ተሳናይም፡

የወቻት ዘመኑን ምስ አበለ፡ ወደም ደረጃዎች እብርሃ፡
ደረጃዎችነቱን ለሰቱን እመናሽን ለመከራከ፡ ከበ
ተምህን ፍጤ ከፈፅዬ አጥለያና ይ እረተረይ
ከብለለ፡

እብርሃ ከብለለ፡ ከበ በለው ደብ ከፈፅዬ ይ እረተረይ
ምስ በጽሕሩ፡ ነቶም ከበ ቁልጥ በለው በኋላና ስበ
ስልጣት ማለያን፡ ፍጤ ለደተኛ ባቂዎች ቁጥቶም፡

እብርሃ፡ ወደ ነፍስኬር ሲስ አገለ፡ ነቶም ፍጤ ደማና
ወነንቱ፡ ከበይ ሲስ አገለ ነቱ ከበ ደግሞለ በዘመኑት
ማለያን ባቂዎች ደመና ጥሳኑ ሲስ አለ-ለ፡ ዕምና
ከምዝካና ነገበረ ሲስ ስለዘኝነ፡ ፍጤ ማዘከትኩም
ከአቱ ባቂዎች ይቀተኩም አለኝ፡ በለም፡

ሱስ አለ-ለ፡ ከበ 27 ፖስታዋሪ 1887፡ ከበ ወ-ማኑ ደግሞለ፡
ንተነንተ ከፈፅዬ የሚሰን 449 ማለያን ባቂዎች፡
በለጫ መረጃ ወ-ማኑን ፍጤ መረብ ምላሽ ገዢን ነበረ፡

በአንድ ደማና፡ ነኝና ሲስ ይ-ኝን ወደ ወይም ካሙድ
ሱስ ፍጤ ደማና ከይከተ ከፈፅዬ እንተነበረ፡
ማለያን እቅድኩም አበለም ጥናክዎች ደግሞለ፡ ከበ
ልዕላ ሲስ አለ-ለ ከበድ ስነፍድዎች "Vendeta
Nazionale" እንጠልጠለም በምንበርም፡ ነቱ ወደ
ሱስ እቅድበለም ስቶ ምኻቸው ፍጤ ደማና፡ በግይኙ
ሱስ ማለያን ደግሞ ማምት ተጠናለ፡ በዚህ በለው፡
ፍጤ ማዘከትኩም ከአቱ ደማኑ ዥቅድለ፡

ዶቶ ቁ. ታ: ታንተት ከለሬለም የሚሰራ ደንብዎች
ከማንደርን 449 ጥልያንን፡ አብ ደግሞለ፡ መረጃ የጊዜ፡ በረሰ አለበ
ተዋዘቁ፡ አብ ሪፖርት አለበ፡ አነቀድው ተ "Vendeta Nazionale"
ተአውቃ፡ መለ አበርሱ ከበላለ፡ ነው ተንዲው ተበለዋለ፡

ስእለ. ቁ. ሚ: ክበር ሪሳ አሌ-አንጻቅዥ የቍበን

መሰረቱ: ገበር ደምባር: በጀግንነቱ ግን ከሽብ አኅረቃ: ነውታ
ደግባለ ቅጽል 450ን: አዲ ካር፡ አዲ ካር መሰረቱ ዓይሁዳ
አንዱያኝን ግኝ ተችናችኝኬ ሲስ አካላ ፍድ ተዋጊ፡ አዲ ፕሮፎር
19: 1897: አዲ ዓዲ መማገድ: ስራ፡ ወጥኑ ገጠሙ ገጠሙ ስዕድ
ቀተሉ፡ አሌ-አንጻቅዥን በዘዴዴርድ መውጭኩ፡ ይከል 27 መዓልቱ ጥሩ፡

አብርሃም ከበላለ፡ የአዋጅቱ አብ እባ ስውል፡ አስመራ
ሰፈሩ፡ አብ ታደሬ ገይቶት ጥልያን ከም ከበረርሱ
(ጥልቦታዊ ሆነው በላል) እናሽቻለ፡ መሬር ንር ሰደተ
የችልማማት ከመርጫ ይመራ፡

አብርሃም ከበላለ፡ በብጀዋኑ ከብ እባ ስውል ጉተምበን
እናገኘ፡ የቦኋልቱ ቤቱ እጠናሽ አርባዕት ወለደለ፡
መዳከንታዊም አብ ተምበን በተቋሙ ሌሎች እኩዎርቁን
ለይ መከናዣ ቅኑብ ምስ ስደኑ፡ አብርሃም እምም ከልተ
ደቀ በፍቃድ ጥልያን ከብ ተምበን ጉሳብ ስውል
እምዲኬ፡ ባል ከዚያም ይመራ፡ ሌሎች ሰለመንን
ለይ አካላን የን መዋእልም አብ ተምበን ቅረቡ፡

ቀኅዎች እኩዎርቁ፡ የወይዘኝ መድህን ይሸጋዎች
ስኩሉ (መድህን በራድ) ፍይ ገዢ በርሃኑ፡ አስመራ፡
ተመርዓያም ጉሳሳይ እኩዎርቁ ወለደዋ፡ እሳይ፡
አብ ፍጋዴዎች 2: 1946፡ አብ ገዢ በርሃኑ ተወልደ፡
ዓቢ ከፌል ዕድማማኑ አብ እባ ስውል አግባብ እኩዎርቁ፡
ድኑር በቋዋሚነት ፍብ ተግራይ ተመለስ፡ በደቀ
ዓዲ ቁልም "ከንተባ" ቅጽል "ቀኅዎች" ተስመ፡

መደምደማያ

አብቱ እና አገበርክዎ እንበስቴንስ፡ ጉተዳደ በየ ፍይ
እሳይ እኩዎርቁ አምልከት፡ የበኋገት ታሪክን ወለደ
አረግን ፍይ እንዳ ይሸጋዎች ምራመ ወለደከናን ፍይ
ተምበን ምስ የበኋገት ፍይ ተይፈርር ፍጋዢ እርልች፡
ምልሽ በምልሽ ይቋድ፡

ከይኑ የን እብ አዲ ነጥበ በቻ እረቃቃንድ

A POLITICAL BIOGRAPHY OF RAS ALULA, 1875 - 1897 by Haggai Erlich	Investigator Haile Menegesha Okbe Authority on the Bio of Isayas Afewerki
Publishing Date: June 1973	Publishing Date: January 27: 2020
"Hagos himself was captured and brought before the wounded Alula who immediately ordered his nephew Dadjasmach Tadla Fanta to shoot him. Hagos was instantly killed."	The victorious Ras Alula Aba Nega was also wounded to his leg in the battlefield but victory was on his side. Ras Alula Aba Nega ordered Ras Hagos to be hanged. The wounded and captured Ras Hagos was executed by hanging at the scene of the battlefield in Adi Chumai, near Shire.

ናይ መውዳእታ ፈመሰኔ ፈዕት ነይ ሪሳ አብ ዓዲ መጠገሪ ሲፈረሰበው የበደበ፡ ወሳኔ መስራታዊ ተተሻተታይ ነይ ታሬኩ እየፈልግም፡ ክእለም እግበኩ ነጥበ ፈመሰኔ፡ በዘመኝ አጋጣሚ ጉዳለታይ ይፈበል፡፡ በኋላኩ የን እብ ስጠጥ ታሬኩ ፈመናት ይገልጻ፡፡

መተካደሰበ ገመመህር ቁለመውርቁ ከፊንማርያም
ኩይ - መጠገር ቁለመውርቁ፡ ነይ ታሬኩ ምብጥታትን መጠጥታትን ፈሰነ ፈሰነ ተንተናታትን እፈረሰበኩ

እለትና ገዢና ታክው-ራምባታይምስን ታሳለምን
 (awrambatimes) አሂ-ብኩር-ም መግለጫት፡ ገዢና
 ክፍ-ለም መሰረት ዘመን መቃነታትን ፍጥናናም፡
 የረጋግጣል፡፡

ይህ - መምህር፡ መጀመሪያ ከም ተሮልስ አጋድ
 እርልች ወይ ከም ማይለ መንገዶች ቁጥቦ፡ ምለ-እ
 አበራታታትን ከርታታትን በአዘለ ፍትና ተረና ፍይ
ፈሰ አገል ከተማርበ በደጋረሰኑ ፍሰ ማይለ መንገዶች
ወጪ ከተካለስ አበላሽ ከይኑ ይለማግኘኝ፡፡

ጽዕኖት

ንኩርታሮ-የንኩትም-የንኩትም-የንኩትም
 ከኩበርከ-ም እርታሮ-የንኩትም-የንኩትም-የንኩትም
 የንኩበርን ከምኩ-ውን ፍይ ተረና ማቅረብ፡ በዘመን ሲሰ
 አገል ምረጃው ወልደከናን፡ ይጀምና እብርሃ አገል፡
 ይጀምና ሲለምን እብርሃ፡ ቅና ይጀምና እፈውርሄ
 እብርሃ (ደቀም ጉዳይ ይጀምና እብርሃ) ተረና፡ አበራታ፡
 እፈቻፋ፡ መዝከር፡ ይፈማራኬ፡ ፍቻዋ ወይ መከና
 መቋበራዊ አበራታ ወይ ይፈት . . . ወዘተረፈ በዘሁ-
 ወይ በዘሁ፡ ጉዳዎች ከም መምሃርን መወሰን
 ከኩውን ፍሰ ሁሉ እኩ ምክርግዢን የሰነድኩን
 ከተታካሣዎና፡ በስመይን በስም ከልአት ማቅረብን
 በተስተኞና ዝዕኖት የቅርበለሁም፡፡

ከብረት ይሆናል፡፡

Com Links

(416)-858-9305

haileokbe@yahoo.com

FB: Haile Menegesha Okbe

What's App: Haile Menegesha Okbe

Qelemewerq Kidanemariam versus Investigator Haile Menegesha Okbe on the bio of Isayas Afewerki.

A POLITICAL BIOGRAPHY OF RAS ALULA

1875 - 1897 by Haggai Erlich

Rivalry and blood connections of Ras Alula Engda Uqbin and Ras Hagos Mirach WoldeKidan of Tembien. The two Tigrayan Rases clashed in the fateful Battle of Adi Chumai, Shire, 19 January 1897.

Dejezmatch Debeb of Enderta, son of Dejezmatch Ara'ya, son of Dejezmatch Demtsu, Emebiet Ameteselas Demtsu, Emebiet Amlesu Ara'ya.

Family tree of Ras Hagos, son of Dejezmatch Mirach, son of Dejezmatch WoldeKidan of Tembien.

Dejezmatch Abraha Hagos (Abaraha Koblaly) vagabonding from Tembien to Colonia Italiana Di Eritrea, resides in Aba Shawl, Asmara.

ተፈጻሚ